

PARTER**Kärande**

1. EMELIE Marie Söder, 19880302-5520
Norra Gubberogatan 7 Lgh 1404
416 63 Göteborg

2. ROBIN Mikael Söder, 19910401-4296
Kärnmakaregatan 3
461 54 Trollhättan

3. SOFIE Madeleine Söder, 19890622-5662
Vestagatan 5
416 48 Göteborg

Ombud för 1-3: Advokat Niclas Elison
Elison Wahlin Advokatbyrå KB
Box 10025
434 21 Kungsbacka

Ombud för 1-3: Jur.kand. Alexander Nuija
Samma adress

Svarande

Britt-Inger Mariana Söder, 19540304-5528
Skogslyckegatan 1
441 73 Sollebrunn

Ombud: Advokat Elisabeth Olsson
Advokatfirman Lawcom Isaksson & Olsson AB
Lilla Bommen 1
411 04 Göteborg

DOMSLUT

1. Käromålet avslås.
2. Emelie Söder, Robin Söder och Sofie Söder ska solidariskt ersätta Britt Söders rättegångskostnader med 198 800 kr för ombudsarvode. På beloppet ska ränta utgå enligt 6 § räntelagen från domens dag tills betalning sker.

INNEHÅLL

DOMSLUT	1
INNEHÅLL.....	2
YRKANDEN M.M.....	3
GRUNDER.....	3
Kärandena.....	3
<i>Gåvan av fastigheten.....</i>	3
<i>Försäljningen av lastbilen.....</i>	4
Britt Söder.....	4
<i>Gåvan av fastigheten.....</i>	4
<i>Försäljningen av lastbilen.....</i>	5
SAKOMSTÄNDIGHETER.....	5
Kärandena.....	5
<i>Gåvan av fastigheten.....</i>	6
<i>Försäljningen av lastbilen.....</i>	8
Britt Söder.....	8
<i>Gåvan av fastigheten.....</i>	8
<i>Försäljningen av lastbilen.....</i>	11
UTREDNINGEN I MÅLET	12
DOMSKÄL	12
Gåvan av fastigheten.....	12
<i>Har gåvan skett för att ordna successionen efter Mikael Söder?</i>	12
<i>Finns förutsättningar för jämkning av gåvan?</i>	14
Försäljningen av lastbilen	15
Rättegångskostnader.....	17
HUR MAN ÖVERKLAGAR.....	17

YRKANDEN M.M.

Emelie Söder, Robin Söder och Sofie Söder (nedan kärandena) har yrkat att tingsrätten ska

1. fastställa att Mikael Söders gåva av hälften av fastigheten Alingsås Mellby 4:81 till Britt Söder är att likställa med testamente med den följd att Britt Söder är skyldig att återbära gåvan till Mikael Söders dödsbo till den del gåvan kränkt kärandenas respektive laglott alternativt utge ersättning för dess värde, så att kärandena vid beräkningen av laglotten även tillgodoräknas nämnda egendom.
2. förpliktiga Britt Söder att till Mikael Söders dödsbo betala 23 300 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan tills betalning sker för den skada hon uppsåtligen eller av vårdslöshet har orsakat boet genom att obehörigen sälja lastbilen med registreringsnummer ODT 105.

Britt Söder har bestritt yrkandena.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER**Kärandena*****Gåvan av fastigheten***

Mikael Söder har den 14 juli 2019 bortgivit hälften av fastigheten Alingsås Mellby 4:81 i gåva till sin maka Britt Söder. Gåvan gavs bl.a. under förbehåll att Mikael Söder skulle ha en ovillkorlig rätt att nyttja fastigheten under sin livstid. Trots fastighetsgåvan behöll Mikael Söder betalningsansvaret för bolånen. Vid gåvotillfället var Mikael Söder mycket svårt sjuk i cancer, föremål för palliativ vård och medveten om att han skulle gå bort inom en snar framtid. Han avled den 26 juli 2019. Mikael Söders avsikt med förfarandet har varit att ordna successionen efter honom. Han har därmed lämnat gåvan till Britt Söder under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente.

Försäljningen av lastbilen

Britt Söder har obehörigen utan kärandenas samtycke sålt en lastbil med registreringsnummer ODT 105 som ägdes av Mikael Söders dödsbo. Britt Söder har därmed uppsåtligen eller av vårdslöshet avhänt sig boets egendom och minskat boets behållning och följaktligen även kärandenas laglott. Dödsboet har därigenom lidit skada. Vid beräkning av den skada dödsboet lidit ska följande beaktas. Kärandena har vid beräkningen utgått från att lastbilen hade ett värde om 173 300 kr vid försäljningstidpunkten. Det fanns en skuld på bilen på 131 333 kr och dödsboet har fått in 18 667 kr för försäljningen. Den skada dödsboet lidit till följd av den obehöriga försäljningen uppgår således till 23 300 kr (173 300 – 131 333 – 18 667).

Britt Söder***Gåvan av fastigheten***

- 1 Mikael Söder har inte bortgivit sin hälftendel av fastigheten Alingsås Mellby 4:81 till Britt Söder under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente. Genom gåvan den 14 juli 2019 avsåg makarna att återställa den överföring av halva fastigheten från Britt Söder till Mikael Söder, som skedde genom en partiell bodelning 2014 och som var delvis benefik. Fastigheten hade då ett värde om 1 300 000 kr och var belånad till 675 000 kr. Makarna var redan 2014 överens om att återföra Mikael Söders fastighetsandel till Britt Söder. Syftet med gåvan var således inte att ordna successionen efter Mikael Söder.
- 2 Om tingsrätten skulle finna att det är fråga om en testamentarisk gåva och att förutsättningar för jämkning i och för sig föreligger, finns särskilda skäl emot jämkning.
 - a. Vid den partiella bodelningen den 12 september 2014 påfördes Mikael Söder hälftendelen av fastigheten utan att erlagga någon utjämningslikvid till Britt Söder för det övervärde fastighetsandelen hade i förhållande till den andel av fastighetslånet som belastade andelen, varför den partiella bodelningen har innehållit ett moment som är att jämställa med gåva till Mikael Söder. Därför har Mikael Söder haft befogade skäl att kompensera Britt Söder på sätt som skett genom gåvan av fastighetsandelen till Britt Söder den 14 juli 2019.

- b. Makarna hade en bolåneskyddsförsäkring som betalade hälften av de gemensamma lånen och amorteringen har alltså kommit båda försäkringstagarna till del med lika andel. Det måste särskilt beaktas att syftet med en bolåneskyddsförsäkring är att ge den efterlevande möjlighet att kvarbo i en gemensam bostad genom att lånen reduceras till halva kapitalbeloppet. Om jämkning sker av den gåva Britt Söder erhållit av Mikael Söder så att nettovärdet av denna skall läggas till kvarlåtenskapens behållning vid beräkningen av laglottsanspråken, blir konsekvensen att det skyddsintresse som försäkringen avser att säkerställa istället de facto kommer bröstarvingarna till del med i vart fall halva beloppet. Då makarnas avsikt med att teckna försäkringen inte varit att skydda sina respektive bröstarvingar, föreligger även på denna grund särskilda skäl mot en tillämpning av det förstärkta laglottsskyddet.

Försäljningen av lastbilen

Britt Söder har inte utan kärandenas samtycke sålt lastbilen. Britt Söder har sålt fordonet med samtycke av övriga dödsbodelägare. Försäljningen har skett till marknadsvärdet och Britt Söder har sett till att dödsboets restskuld avseende fordonet har reglerats, samt hon har vidare ombesörjt att överskottet av försäljningslikviden har inbetalats på ett till dödsboet tillhörigt konto. Britt Söder har inte, vare sig uppsåtligen eller av vårdslöshet, vidtagit försäljning av lastbilen och åtgärden har heller inte medfört någon skada för kärandena.

Britt Söder har bestritt att lastbilen hade det värde som kärandena påstår.

SAKOMSTÄNDIGHETER

Kärandena

Mikael Söder var tidigare gift med Annika Söder. Äktenskapet upplöstes genom äktenskapsskillnad år 2000. Mikael Söder och Annika Söder fick tre barn, Emelie Söder, Sofie Söder och Robin Söder. Kärandena är följaktligen bröstarvingar till Mikael Söder. Mikael Söder och Britt Söder gifte sig år 2006.

Gåvan av fastigheten

Britt Söder köpte fastigheten år 2003 för 550 000 kr. Mikael Söder flyttade in hos Britt Söder år 2006 och fastigheten utgjorde makarnas gemensamma bostad fram till Mikael Söders bortgång. År 2014 planerades och genomfördes flertalet större och kostsamma renoveringsarbeten och tillbyggnader på fastigheten. Renoveringarna bestod bl.a. i byte av tak, fasad, renovering av badrum och byggnation av uterum. Britt Söder hade vid tidpunkten ett lån på fastigheten uppgående till 500 000 kr. Inför de stundande renoveringarna upptogs ytterligare lån med säkerhet i fastigheten och det gamla lånet bakades in i det nya som uppgick till drygt 1 400 000 kr. För det nya lånet var Mikael Söder och Britt Söder gemensamt betalningsansvariga. Vid den här tidpunkten var Mikael Söder därmed betalningsansvarig för hälften av lånen hänförliga till fastigheten men ägde ingen del av densamma. Mikael Söder uttryckte för sina bröstarvingar att han inte ville vara med och bekosta renoveringar och därigenom ådra sig ytterligare skulder relaterade till fastigheten utan att äga hälften av fastigheten. Detta eftersom det vore en mycket prekär situation för honom att vara betalningsansvarig för lån och övriga kostnader utan att ha någon som helst rätt till värdet av fastigheten. Arbetena på fastigheten har betalats med medel från gemensamma lånet.

Mikael Söder och Britt Söder undertecknade den 21 augusti 2014 ett inbördes testamente i vilket det föreskrivs att Mikael Söders kvarlåtenskap med fri förfoganderätt ska tillfalla Britt Söder med undantag för särkullbarnens laglotter. Vidare stadgas att kvarlåtenskapen vid Britt Söders bortgång ska fördelas lika mellan hennes och Mikael Söders legala arvingar.

Den 12 september 2014 genomfördes en partiell bodelning mellan Mikael Söder och Britt Söder varigenom hälften av fastigheten övergick till Mikael Söder. Bodelningen förrättades i syfte att skapa en rättvis fördelning mellan makarna genom att ägarförhållandena återspeglade hur lånebildningen såg ut samt för att ROT-avdrag skulle kunna nyttjas avseende båda makarna vid de stundande renoveringarna. Att vara ägare av fastigheten var viktigt för Mikael Söder, dels för att han redan var betalningsansvarig för lån med säkerhet i fastigheten, dels för att ytterligare lån skulle upptas med hänsyn till de renoveringar som planerades.

År 2015 diagnostiserades Mikael Söder med cancer. Han opererades, gavs efterföljande behandling och återhämtade sig relativt väl. Vid en rutinmässig kontroll under våren 2018 upptäcktes emellertid att Mikael Söders tidigare cancersjukdom hade spridit sig till lungorna. Läkare informerade honom då om att sjukdomen var obotlig och att den skulle komma att påverka hans livslängd. Mikael Söder var införstådd med detta. Under år 2019 spred sig cancer ytterligare till levern och hjärnan.

Under perioden 23 juni — 10 juli 2019 vårdades Mikael Söder inlagd på sjukhus med anledning av en misstänkt infektion. Hans hälsotillstånd var till följd av sjukdomen vid den här tidpunkten kraftigt försämrat. Han hade stora problem med balans och känselbortfall, satt i rullstol och var i behov av stöd av två personer vid samtliga förflyttningar. Den 10 juli 2019 skrevs Mikael Söder ut från sjukhuset och återvände till hemmet. Han var vid det här laget mycket svag, orkeslös och sängliggande i stort sett hela dygnet. Den 11 juli skrevs Mikael Söder in i det palliativa teamet vid Alingsås lasarett.

Den 14 juli 2019 undertecknade Mikael Söder ett gåvobrev, varigenom han gav bort sin hälftedel av den gemensamma bostaden, fastigheten Alingsås Mellby 4:81, till sin maka Britt Söder. Gåvan gavs bl.a. under förbehåll att Mikael Söder skulle ha en ovillkorlig rätt att nyttja fastigheten under sin livstid. Mikael Söder avled den 26 juli 2019, tolv dagar efter gåvotillfället, och efterlämnade makan Britt Söder samt sina bröstarvingar Emelie Söder, Sofie Söder och Robin Söder.

Svaranden har uppgett att fastigheten vid tidpunkten för den partiella bodelningen hade ett övervärde i förhållande till låneskulden och att bodelningen därför innehöll ett benefikt moment som kan likställas med gåva till Mikael Söder. Detta kan inte vitsordas och det framgår inte vilket värde som svaranden anser att fastigheten hade vid tidpunkten för den partiella bodelningen år 2014. Det bestrids att det fanns ett betydande övervärde eftersom fastigheten var i behov av renovering. Parternas avsikt vid den partiella bodelningen att utöka det befintliga lånet med säkerhet i fastigheten, vilket också skedde år 2015. Av bodelningsavtalet som har undertecknats av svaranden, framgår att

hälften av fastigheten har överförts till Mikael Söder utan att någon bodelningslikvid har utgått.

Det bestrids att avsikten med gåvan från Mikael Söder till svaranden var att återställa det ursprungliga ägarförhållandet och att gåvan utgjorde en kompensation till svaranden för ett påstått övervärde i fastigheten år 2014.

Försäljningen av lastbilen

Mikael Söder bedrev under sin livstid verksamhet i den enskilda firman Mikael Söder skog och markskötsel. I sitt arbete använde han lastbilen med registreringsnummer ODT 105. Lastbilens värde uppgår enligt bouppteckningen till 143 900 kr. Den 30 mars 2020 sålde Britt Söder lastbilen. Kärandena har inte lämnat sitt samtycke till försäljningen av lastbilen. Bilen såldes till ett värde som understeg marknadsvärdet och detta har orsakat dödsboet skada på det sätt som åberopats i kärandenas grund.

Britt Söder

Gåvan av fastigheten

Mikael Söder och Britt Söder inledde sitt första samboförhållande år 2001. Detta upphörde emellertid under 2003, varvid Britt Söder genom köp förvärvade den i målet aktuella fastigheten. Britt Söder och Mikael Söder återupptog därefter på nytt sitt förhållande under år 2005 och Mikael Söder flyttade därefter in hos Britt Söder. Mikael Söder mantalsskrevs på Britt Söders adress den 23 mars 2006. Det vitsordas att köpeskillingen vid Britt Söders förvärv av fastigheten uppgick till 550 000 kr.

Den 12 september 2014 förrättade makarna Söder en partiell bodelning under äktenskapet och varigenom Mikael Söder påfördes hälften av Britt Söders fastighet. Skälet för den partiella bodelningen var att fastigheten delvis skulle renoveras och att makarna Söder önskade utnyttja möjligheten till dubbla ROT-avdrag. Det bestrids att den partiella bodelningen förrättades i syfte att skapa en rättvis fördelning mellan makarna genom att ägarförhållandena skulle återspegla hur lånebildens såg ut vid tidpunkten för

bodelningen, då motivet för den partiella bodelningen uteslutande var att utnyttja möjligheten till dubbla ROT-avdrag.

Av bodelningshandlingen framgår att Mikael Söder vid denna tidpunkt, gemensamt med Britt Söder, redan var betalningsansvarig för lånen med säkerhet i fastigheten. Vid tidpunkten förelåg ett lån i Stadshypotek med säkerhet i fastigheten, vilket skuldbelopp uppgick till 675 000 kr. Bakgrunden till att Mikael Söder var gemensamt betalningsansvarig för lånet med säkerhet i fastigheten var att Britt Söder, vid förvärvet av fastigheten år 2003, var kund hos Länsförsäkringar Bank men att hon under år 2009 bytte till Handelsbanken. Vid upptagande av lån hos Stadshypotek var makarna överens om att Mikael Söder skulle ha ett gemensamt betalningsansvar för lånet, för vilket enbart ränta och ingen amortering erlades och att Mikael Söders andel av räntekostnaderna utgjorde hans andel av makarnas boendekostnader, vilket framgår av årsbeskeden för år 2013 och 2014. Makarna Söder var vidare också överens om att fastigheten även fortsättningsvis skulle ägas av Britt Söder ensam.

Fastighetens värde vid tidpunkten för den partiella bodelningen den 12 september 2014 bedömdes enligt värderingsutlåtande av den 13 november 2014, dvs. två månader efter den partiella bodelningen vara 1 300 000 kr +/- 100 000 kr. Utlåtandet inhämtades inför det att makarna Söder avsåg uppta nya lån med säkerhet i fastigheten. Utlåtandet utfärdades av mäklare Elin Brunnegård, Svensk Fastighetsförmedling. Då fastigheten per tidpunkten för den partiella bodelningen var belånad till ett belopp om 675 000 kr, hade fastigheten således ett övervärde, i förhållande till lånebelastningen, om 625 000 kr. Den partiella bodelningen tog emellertid inte hänsyn till detta övervärde eftersom Mikael Söder inte erlade någon utjämningslikvid till Britt Söder. Då Mikael Söder genom bodelningen påfördes äganderätten till halva av Britt Söders fastighet utan erläggande av någon bodelningslikvid, har således bodelningen innehållit ett benefikt moment varigenom Mikael Söder vederlagsfritt gottgjordes ett övervärde i fastigheten om i vart fall 312 500 kr (625 000./2).

Mikael Söder blev år 2015 diagnostiserad med cancer. Han genomgick behandling och friskförklarades, men år 2018 upptäcktes att canceren var tillbaka och att sjukdomen

denna gång inte var behandlingsbar. Den 14 juli 2019 upprättade Mikael Söder ett gåvobrev varigenom han överlät sin hälftendel av fastigheten till Britt Söder. Avsikten med transaktionen var att återställa det ägandeförhållande som rådde fram till den partiella bodelningen år 2014. Gåvan motiverades vidare av att Mikael Söder, genom den partiella bodelningen år 2014, utan kompensation till Britt Söder, för det övervärde som förelåg i fastigheten i förhållande till lånet med säkerhet i fastigheten vid bodelningstidpunkten, påförts hälften av fastigheten. Britt Söder skulle enligt gåvobrevet inte överta något ansvar för de lån som förelåg med säkerhet i fastigheten med gemensamt betalningsansvar.

Syftet med att Britt Söder inte skulle överta något betalningsansvar för det gemensamma lånet med säkerhet i fastigheten i samband med gåvan, var att makarna Söder hade ett bolåneskydd hos Handelsbanken. Försäkringen innebär att hälften av de båda försäkrade makarnas låneskulder, samt i förekommande fall makes egna skulder, vid makes frångående betalas genom försäkringen. Vid Mikael Söders frångående betalades således hälften av lånet med säkerhet i fastigheten och vidare betalades ett Mikael Söders eget lån, utan säkerhet i fastigheten. Av årsbeskedet för 2019 framgår att dödsboet efter Mikael Söders och Britt Söders gemensamma lån med säkerhet i fastigheten per den 31 december 2019 uppgick till 675 936 kr.

Med utgångspunkt från uppgifterna i bouppteckningen har bolåneskyddet reglerat en kapitalskuld om 686 828 kr av ett totalt lånebelopp om 1 352 156 kr. Återstående kapitalskuld uppgick därmed till 665 328 kr, varav 332 664 kr belöper på dödsboet efter Mikael Söder. Vad som särskilt måste beaktas är att syftet med en försäkring avseende bolåneskydd är att ge den efterlevande möjlighet att bo kvar i en gemensam bostad genom att lånen reduceras till halva kapitalbeloppet. Om jämkning sker av den gåva Britt Söder erhållit av Mikael Söder så att nettovärdet av denna skall läggas till kvarlåtenskapens behållning vid beräkningen av laglottsanspråken, är konsekvensen av detta att det skyddsintresse som försäkringen avser att säkerställa istället de facto kommer kärandena till del med i vart fall halva beloppet. Makarnas avsikt med att teckna försäkringen har inte varit att skydda sina respektive bröstarvingar, föreligger även på denna grund särskilda skäl mot en tillämpning av det förstärkta laglottsskyddet.

Försäljningen av lastbilen

Påståendet om att Britt Söder utan samtycke försålt lastbilen av märket Volkswagen Caddy, reg.nr ODT 105, är inte korrekt. Det är dock ostridigt att bilen ägdes av Mikael Söders dödsbo och att Britt Söder ombesörjt försäljning av den.

Vid bouppteckningsförrättning den 6 december 2019 kom fråga upp om det aktuella fordonet och eventuell avveckling därav. Fordonet hade förvärvats av Mikael Söder för användning i hans verksamhet i Mikael Söder Skog och Markskötsel och hade finansierats genom upptagande av lån hos Santander Bank. Månadskostnaden för lånet uppgick till närmare 4 000 kr. Av bouppteckningen framgår att låneskulden vid Mikael Söders frånfälle uppgick till 150 510 kr och därför hade således ytterligare sex månaders lånebetalningar belastat boet.

Vid bouppteckningsförrättningen lämnade samtliga dödsbodelägare sitt samtycke till att fordonet omgående skulle lämnas till försäljning, detta till undvikande av ytterligare belastning på boets likvida medel. Britt Söder ombesörjde således, med hjälp av sin son, att fordonet försålde för en likvid om 150 000 kr. Vid tidpunkten för försäljningen uppgick restskulden till Santander Bank till 131 333 kr, vilken löstes och överskjutande belopp om 18 667 kr inbetalades till Mikael Söders dödsbos konto. Försäljningen har under alla förhållanden inte medfört någon skada för dödsboet. Vid bouppteckningsförrättningen diskuterades det förhållandet att bilen lämpligen omgående borde säljas för att låneskulden skulle kunna regleras och att ett försäljningspris borde ligga i storleksordningen om 150 000 kr, vilket ingen av dödsbodelägarna invände mot. Britt Söder uppfattade därmed att samsyn förelåg om försäljning av fordonet och såg till således att detta såldes.

Vid bouppteckningsförrättningen redovisade bouppteckningsförrättaren att han inhämtat uppgift om fordonsvärdena genom de nätvärderingstjänster som finns att tillgå. Enligt uppgift från bouppteckningsförrättaren har därvid värdet kontrollerats med bilpriser.se samt bytbil.com. Förevarande fordon är för vad som normalt brukar kallas en paketbil och inte en lastbil. Beträffande detta fordon angavs värdet i bouppteckningen till

143 900 kr. Britt Söder bestrider att fordonet skulle ha det värde som kärandena påstår. Fordonet, som är av det slag som i första hand förvärvas av företag som fraktar material och inte av privatpersoner, var inte momsbefriat, vilket har haft en direkt påverkan på försäljningsvärdet.

UTREDNINGEN I MÅLET

Parterna har åberopat förhör under sanningsförsäkran med sig själva. Parterna har också åberopat viss skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Gåvan av fastigheten

I målet är ostridigt att Mikael Söder genom gåvobrev daterat den 14 juli 2019 överlät sin andel – vilken utgjorde hälften – av fastigheten Alingsås Mellby 4:81 till Britt Söder. Kärandenas talan innefattar ett yrkande om jämkning av gåvan enligt 7 kap. 4 § ärvdabalken (ÄB).

7 kap. 4 § första stycket ÄB har följande lydelse.

”Har arvlåtaren i livstiden bortgivit egendom under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente, skall i avseende å gåvan vad i 2 och 3 §§ är stadgat om testamente äga motsvarande tillämpning, om ej särskilda skäl äro däremot; och skall vid nedsättning av gåvan motsvarande del av den bortgivna egendomen återbäras eller, om det ej kan ske, ersättning utgivas för dess värde. Vid laglottens beräkning skall värdet av den bortgivna egendomen läggas till kvarlåtenskapen.”

7 kap. 3 § ÄB har i relevant del följande lydelse.

”För utfäende av laglott äger bröstarvinge påkalla jämkning i testamente.”

Har gåvan skett för att ordna successionen efter Mikael Söder?

En första förutsättning för att en jämkning enligt 7 kap. 4 § ÄB ska bli aktuell är att det är fråga om en gåva som skett under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente. Förutom fall då gåvan ges kort tid före dödsfallet och givaren är medveten om sin nära förestående död rör det sig om sådana

fall då givaren fram till sin död har kvar nyttan av den bortgivna egendomen, exempelvis där givaren har gett bort en fastighet med förbehåll om att få bo kvar fram till sin död. Det kan också gälla fall där givaren räknat med att rent faktiskt kunna bo kvar i en bostad som ges bort till någon som givaren har gemensamt hem med. Gemensamt för de olika fallen är att det är fråga om en gåva med anknytning till givarens död och där gåvan inte innebär någon större uppoffring under givarens livstid.

I målet är utrett att gåvan skedde tolv dagar före Mikael Söders bortgång vid en tidpunkt då hans sjukdom var så långt gånget att han hade palliativ vård. I det åberopade gåvobrevet anges bl.a. dels att gåvotagaren inte ska överta betalningsansvar för de lån som belöper på fastigheten, dels att givaren under sin livstid ska ha en obegränsad rätt att nyttja gåvan.

Britt Söder har invänt att gåvan inte var ett sätt att ordna successionen efter Mikael Söder, utan att det var ett led i ett sedan tidigare planerat återställande av det ägarförhållande som gällde tidigare. Britt Söder har i fråga om gåvans beskaffenhet uppgett följande. Under 2014 planerade Britt Söder och Mikael Söder att göra renoverings- och tillbyggnadsarbeten på fastigheten, som då ägdes helt av Britt Söder. För att då bättre kunna utnyttja möjligheterna till ROT-avdrag kom de överens om att Mikael Söder skulle vara hälftenägare under tiden arbetena pågick och att Britt Söder därefter åter skulle bli ägare av hela fastigheten. När Britt Söder överlät halva fastigheten till Mikael Söder hade gåvan ett nettovärde som Mikael Söder inte lämnade något vederlag för. Vid tiden för den i målet aktuella gåvan var arbetena inte färdigställda, men återförandet av äganderätten skedde ändå, med anledning av Mikael Söders sjukdom.

Tingsrättens bedömning

Omständigheterna att gåvan skedde när Mikael Söder var svårt sjuk, kort tid innan han avled, och att han förbehölls obegränsad rätt att nyttja gåvan är omständigheter som starkt talar för att det var fråga om en gåva som avsåg att ordna successionen efter honom. Även av Britt Söders uppgifter framgår att gåvan inte skulle skett vid den tid som skedde om det inte varit för Mikael Söders allvarliga hälsotillstånd. Trots att det, såsom Britt Söder oemotsagt uppgett, kan ha funnits även andra skäl till gåvan anser

tingsrätten att kändena har visat att gåvan skedde under sådana omständigheter och på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente på det sätt som avses i 7 kap. 4 § ÄB.

Finns förutsättningar för jämkning av gåvan?

Kändena har uttryckligen angett som sin uppfattning att ett bifall till deras talan inte förutsätter att det har skett en laglottskränkning, utan att det räcker att det har skett en testamentarisk gåva, eftersom en sådan alltid minskar värdet av laglotten och att gåvan då alltid ska återbäras. De har också förklarat att de av den anledningen inte åberopat några omständigheter eller bevisning angående vare sig gåvans värde eller om och i så fall i vilken mån gåvan påverkar deras möjlighet att få ut sina laglotter.

Tingsrättens bedömning

Som framgår av 7 kap. 4 § ÄB, med hänvisning till 7 kap. 3 § ÄB, kan en bröstarvinge påkalla jämkning av en gåva för att få ut sin laglott. Bestämmelsen innehåller ett förstärkt laglottsskydd och syftet är att en arvlåtare inte ska kunna kringgå laglottsskyddet genom att ge bort egendom under sin livstid istället för att testamentera den (se Lind & Walin, Ärvdabalken, kommentaren till 7 kap. 4 § under rubriken Första stycket, version 7Å, JUNO).

När det gäller tillämpningen anfördes vid bestämmelsens tillkomst följande.

”Gåvorna behandlas naturligt på samma sätt som testamenten, och den bortgivna egendomen likställs med kvarlåtenskapen. Om ett fall enligt denna paragraf föreligger, skall följaktligen värdet i den bortgivna egendomen sammanräknas med kvarlåtenskapen och laglottens storlek på vanligt sätt beräknas efter kvotal i den sålunda erhållna summan. För utfående av den på detta sätt bestämda laglotten äger bröstarvinge påkalla jämkning av gåvan på samma sätt, som i 3 § är stadgat i fråga om testamente. Det belopp, varmed gåvan sålunda blivit nedsatt, skall av gåvotagaren återbäras.” (se NJA II 1928 s. 446).

Med hänsyn till hur kändena har fört sin talan kan nämnas följande. Bröstarvingarnas laglott utgör hälften av den arvslott som enligt lag tillkommer dem. Om det nominella värdet på kvarlåtenskapen ökar, t.ex. genom att en gåva sammanräknas enligt ovan, ökar naturligtvis även det nominella värdet på arvslottet och därmed även på laglotten.

Detta självklara förhållande – alltså att en testamentarisk gåva på det viset ökar laglottens värde – är dock inte tillräckligt för att jämkning ska ske enligt den aktuella bestämmelsen.

Utifrån såväl bestämmelsens lydelse som dess syfte måste enligt tingsrättens uppfattning en grundläggande förutsättning för jämkning vara att bröstarvingarna inte *får ut sina laglotter* om jämkning inte sker. I förarbetena uttrycks detta på så sätt att jämkning aktualiseras när ”bröstarvingens laglott ej skulle kunna till fullo utgå” (se NJA II 1928 s. 437). Högsta domstolen har uttryckt det så att en jämkning ska ske ”i den mån det krävs för att skydda laglotten” (se NJA 1985 s. 414). Om förhållandena är sådana att bröstarvingarna får ut sina laglotter trots gåvan, har gåvotagaren alltså ingen skyldighet att återbära denna. Enligt tingsrättens uppfattning krävs för bifall till en talan om jämkning, att käranden visar att gåvan helt eller delvis kränker bröstarvingarnas rätt till laglott vid en sådan beräkning som anges i förarbetena.

Kärandena har i målet inte presenterat sådana omständigheter att det är möjligt att bedöma vare sig gåvans värde eller gåvans eventuella betydelse för deras möjligheter att få ut sina laglotter. Kärandena har, tvärtom, uttryckligen anfört att de ej påkallar tingsrättens prövning av gåvans värde eller gåvans eventuella betydelse för beräkningen av laglotten. Kärandena har därmed inte visat att en jämkning av gåvan krävs för att skydda deras laglotter. Deras talan i denna del kan därmed inte bifallas.

Försäljningen av lastbilen

Kärandenas yrkande i denna del grundas på att lastbilen sålts till underpris och att det har orsakat dödsboet skada med yrkat belopp. Det är ostridigt att lastbilen såldes för 150 000 kr.

Kärandena har till stöd för sitt påstående åberopat en värdering från ”bilpriser” där det anges ett värde i spannet mellan 161 100 - 173 300 kr. Kärandena har anfört att värderingen måste ske med utgångspunkt från att bilen var i gott skick och därmed det högre värdet ska användas, såvida inte Britt Söder bevisar att bilen var i sämre skick. Britt

Söder, som hade bilen i sin besittning, bör alltså ha bevisbördan för att bilens skick var sådant att värdet ska sättas lägre.

Britt Söder har för sin del åberopat ett värderingsintyg från försäljningschefen Fredrik Käck hos Börjessons Bil där det anges ett värde om cirka 148 000 kr. Värderingen har grundats på uppgifter från Blocket, Car.info, bilpriser och Wayke. I intyget anges särskilt att utpriset är lägre eftersom det ”inte är någon moms i bilen”.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten inleder prövningen i denna del med att bedöma om dödsboet har lidit någon skada. Trots att det är Britt Söder som har företagit bilen till försäljning, så konstaterar tingsrätten att Britt Söder fått hjälp att sälja bilen och att priset inte vida understiger de värderingar som parterna åberopat i målet. Tingsrätten anser därför att det inte föreligger omständigheter som medför skäl att frångå huvudregeln om att käranden har bevisbördan för skadan.

I målet har åberopats två olika värderingar som skiljer sig något, men inte väsentligt. Britt Söder har påstått att en köpare av bilen inte hade möjlighet att göra avdrag för moms och att värdet av den anledningen var något lägre än för motsvarande bil med möjlighet att göra sådant avdrag. Den uppgiften får stöd av det intyg som hon har åberopat. Tingsrätten anser också att det förefaller rimligt att marknaden för bilar av detta slag framför allt utgörs av företag och att avsaknaden av möjlighet att dra av moms påverkar priset. Av det intyg som kärandena har åberopat framgår inte om värdet har bestämts med beaktande av möjligheten att dra av moms eller inte. Mot den bakgrunden anser tingsrätten att det intyg som kärandena har åberopat har ett begränsat bevisvärde. Tingsrätten anser att kärandena inte har bevisat att värdet på bilen uppgick till det värde som deras beräkning grundas på och de har därmed inte heller bevisat att försäljningen medförde någon skada för dödsboet. Deras talan ska därför även i denna del avslås.

Rättegångskostnader

Kärandena har förlorat målet och ska därmed ersätta motpartens rättegångskostnader. Kärandena har överlåtit åt tingsrätten att pröva skäligheten i yrkad ersättning. Enligt tingsrättens uppfattning är det av Britt Söder yrkade beloppet skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten senast den 7 december 2021. Överklagandet ges in till tingsrätten men ska vara adresserat till Hovrätten för Västra Sverige.

Jörgen Nilsson

Mats Persson

Robin Andersson

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.